
умінь. Формуванню мобільної компетентності має сприяти сучасне інформаційно-освітнє середовище (далі – ІОС) закладу освіти. Тобто, діяльність новоствореного ІОС спрямовуватиметься на вдосконалення сучасної інформаційної інфраструктури, вирішення комплексу поточних і перспективних завдань щодо розвитку» закладу освіти та передбачатиме створення єдиного ІОС закладів освіти всіх регіонів України [1]. Адже, сучасні вимоги змушують думати про те як зробити процес навчання більш результативним. Значення використання інформаційних технологій в закладах професійної (професійно-технічної) освіти важко недооцінити.

Отже, відбувається вдосконалення і ускладнення засобів навчання, оцінки та моніторингу знань учнів. Відбувається розвиток фахової мобільності майбутніх робітників. Також слід зазначити, що цифровізація не замінюють повністю традиційні технології навчання в професійній освіті, але дозволить істотно збільшити їх ефективність.

Список використаних джерел

1. *Ростока М. Л. Підготовка фахівців до функціонування в мережевому професійному середовищі. Теорія і методика професійної освіти, 2 (10). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/705988/>.*

Павлиш Тетяна⁵⁹

Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кривий Ріг, Україна;
e-mail: tanyagrigorivna@ukr.net

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ФАХІВЦЯ – ЗАПОРУКА ЙОГО КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті здійснено теоретичний аналіз сутності поняття «професійна мобільність», як необхідної інтегративної якості особистості фахівця для кар'єрного зростання. Розкрито структуру професійної мобільності. Висвітлено умови формування і розвитку професійної мобільності фахівців.

Ключові слова: мобільність, професійна мобільність, горизонтальна і вертикальна мобільність, мотивація особистості, професійна компетентність, активність, адаптивність, комунікативність, розвиток професійної мобільності.

Профессиональная мобильность специалиста – залог его карьерного роста в условиях информационной среды. В статье осуществлен теоретический анализ сущности понятия «профессиональная мобильность», как необходимого интегративного качества личности специалиста для карьерного роста. Раскрыта структура профессиональной мобильности. Освещены условия формирования и развития профессиональной мобильности специалистов.

Ключевые слова: мобильность, профессиональная мобильность, горизонтальная и вертикальная мобильность, мотивация личности,

⁵⁹©Павлиш Тетяна (Pavlysh Tetiana)

профессиональная компетентность, активность, адаптивность, коммуникативность, развитие профессиональной мобильности.

Professional Mobility of a Professional – a Guarantee of His Career Growth in the Conditions of the Information Environment. The article provides a theoretical analysis of the essence of the concept of «professional mobility» as a necessary integrative quality of the personality of a specialist for career growth. The structure of professional mobility is revealed. The conditions of formation and development of professional mobility of specialists are covered.

Keywords: Mobility, Professional Mobility, Horizontal and Vertical Mobility, Motivation of the Person, Professional Competence, Activity, Adaptability, Communicativeness, Development of Professional Mobility.

Вступ. В сучасному світі, який йде по шляху інтеграції і глобалізації, диджиталізації і цифрової трансформації, здатність людей швидко і успішно адаптуватися до умов внутрішньої і міжнародної конкуренції стає важливим фактором стійкого розвитку суспільства. Саме мобільність є одним із невід’ємних показників соціальної та професійної зрілості суб’єкта і є тією особистісною характеристикою, що засвідчує внутрішню готовність людини до якісних змін, перетворень.

Аналіз публікацій та досліджень. Проблемі формування професійної мобільності майбутніх фахівців у професійно-технічних і вищих навчальних закладах освіти присвячені праці О. Акулова, Л. Вороновської, І. Герасимової, Л. Горюнової, С. Даньшевої, О. Дементьєвої, В. Дюніна, Є. Іванченко, С. Савицького, Л. Сушенцевої, Д. Череднік, І. Хом’юк та ін.

Основні результати. Категорія «мобільність» інтегрує поняття «соціальної мобільності» та «трудової мобільності». А отже, мобільність – це переміщення людей між статусними позиціями соціального простору (горизонтальна і вертикальна мобільність). Вертикальний крок мобільності – підвищення рівня кваліфікації без зміни роду діяльності. Досягається це участю в семінарах, міжнародних форумах і науково-практичних конференціях, проходженням курсів підвищення кваліфікації.

Горизонтальний крок мобільності – це перехід до нового або зміненого, у більшості випадків інноваційного, роду діяльності. Засобами горизонтальної мобільності є курси перепідготовки, друга вища освіта, магістратура, аспірантура.

Професійна мобільність виявляється у готовності та здатності до швидкої зміни завдань і видів професійної діяльності, творчої зміни стилю та змісту своєї діяльності, планування та здійснення саморозвитку, попередження професійних деформацій та професійного вигорання. У структурі професійної мобільності можна виділити наступні складові:

-
- активність: розуміється як готовність до діяльності та освоєння нових її форм і видів;
 - адаптивність: здатність пристосовуватися до змінюваних умов діяльності; готовність змінювати своє життя і діяльність;
 - відкритість: сприйнятливість нового, невідомого, відмова від стереотипів;
 - комунікативність: здатність і готовність устанавлювати нові зв'язки і контакти з суб'єктами професійної діяльності;
 - креативність: творче ставлення до професійної діяльності, готовність до її перетворення;
 - компетентність: гнучке орієнтування в професії, готовність до продовження навчання, самоосвіти, саморозвитку.

Професійна мобільність передбачає компетентність, формується на основі компетенцій, але не кожен компетентний фахівець апіорі є професійно мобільним. Професійна мобільність визначається готовністю і вмінням учитися самостійно, на базі отриманої освіти засвоювати нові досягнення в професійній сфері. У цьому процесі особлива роль належить мотивації особистості, її спрямованості на засвоєння нового, самоосвіту, самовдосконалення [2].

Зауважимо, що професійна мобільність формується у майбутнього фахівця в процесі його навчання у закладі вищої освіти і розвивається у процесі його професійної діяльності за рахунок стійкої мотивації і прагнення до особистісного розвитку та професійного зростання.

Мотивація особистості передбачає прагнення до високого професіоналізму, постійного професійного розвитку та самовдосконалення, створення власного іміджу, підвищення якості життя, творчості, інтелектуальної та емоційної гнучкості, успішної адаптації до умов, що постійно змінюються.

Шлях до ефективного розвитку професійної мобільності фахівців пролягає через розуміння мотивів їх діяльності. Тільки розуміючи, що рухає людиною, що стимулює її, які мотиви лежать в основі її дій, можна розробити ефективну систему впливу на процес зростання професійної мобільності.

Професійну мобільність фахівця слід розглядати у тісному зв'язку з поняттям «професійна компетентність», оскільки базою для виникнення професійної мобільності є освіта, досвід і результати професійної діяльності, особистісний потенціал і мотивація. В умовах діджиталізації, сучасний фахівець повинен вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати комп'ютерні програми та мультимедійні засоби, володіти й оперувати інформацією співвідносно до нагальних професійних потреб.

Професійна мобільність фахівців є запорукою їх кар'єрного зростання, оскільки під час навчання у закладі вищої освіти у них формується ціннісне ставлення до майбутньої професії, потреба бути реалізованим у її межах, позитивне ставлення до можливостей професійного вдосконалення (стажувань, відряджень, додаткової освіти), вміння інтегрувати знання з різних дисциплін під час вирішення професійних завдань, бажання організувати ефективну комунікацію. Це досягається за рахунок постійного залучення студентів до науково-дослідної роботи, участі у конференціях, семінарах, конференціях іншими мовами, залучення практичних працівників у освітній процес, проведення бінарних занять, засідань наукових гуртків, залучення до гурткової роботи та ін.

Під час підготовки майбутніх правоохоронців та юристів, і в результаті, професійно мобільних фахівців, важливим завданням Донецького державного університету внутрішніх справ є створення такого освітнього середовища, яке сприятиме формуванню їх особистісного потенціалу, а саме: сучасна бібліотека; комп'ютерні аудиторії; сучасний стрілецький тир, призначений для підготовки здобувачів вищої освіти та проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Вогнева підготовка», який обладнаний інтерактивним мультимедійним тиром «Інгул» для стрільби із бойової зброї; комплекс навчальних полігонів: кабінет слідчого, зелена кімната для роботи з малолітніми дітьми, квартира; віртуальне 3-D середовище для роботи над проблемними ситуаціями у розкритті кримінальних справ, кімната психологічної діагностики та ін. Особливе значення приділяється і виховній роботі: в університеті діє гурток з альпінізму, постійно проводяться екскурсії. В університеті 18 кафедр і кожна з них має студентські наукові гуртки, де протягом року члени наукового товариства досліджують закріплені наукові проблеми і приймають участь у конкурсах наукових робіт, конференціях, семінарах, форумах.

В умовах COVID-19 освітній процес переміщувався в онлайн середовище – дистанційна платформа Moodle, конференції Zoom, спілкування через GoogleMeet, Viber також сприяло формуванню професійної мобільності майбутніх фахівців, оскільки дозволило швидко адаптуватися та перелаштуватися на новий вид діяльності та творчо підходити до виконання професійних завдань як викладачами, так і освітніх - студентами. Такий виклик сьогодення дозволив сформувати вміння поєднувати і застосовувати традиційне навчання з «електронним навчанням (на основі електронних посібників і інтерактивних технологій), дистанційним навчанням (на основі Інтернет і застосування ІКТ) та мобільним навчанням (на основі портативних

пристроїв, наприклад ноутбуків, планшетів, смартфонів з доступом до мережі Інтернет)» [1, с. 73].

Важливим кроком у системі забезпечення професійної мобільності є її міжнародна діяльність педагогів, позиціонування власного досвіду на світовому рівні, під час науково-практичних конференцій, форумів, стажувань. Ретроспективним досвідом автора щодо практичного забезпечення професійної мобільності є виступ у середовищі Міжнародної конференції з Техніки, Технологій і Освіти (ICTTE-2020: International Conference on Technics, Technologies and Education), що відбулася у Болгарії в місті Ямбол. Результати дослідження, що представлялося для обговорення опубліковано у видання, що проіндексовано у світових наукометричних базах даних Scopus Web of Science [3].

Висновок. Розвиток професійної мобільності фахівця – це специфічний, безперервний процес зміни його особистості, що передбачає набуття нових компетенцій, знань, умінь та навичок, які він використовує або буде використовувати в професійній діяльності. Розвиток професійної мобільності досягається за рахунок тренінгів, спрямованих на розвиток якостей фахівця, таких як професійна компетентність, готовність до змін, професійна і соціальна активність, комунікативність, креативність, ініціативність, саморозвиток, самоосвіта. Таким чином, професійна мобільність є одним із ключових факторів, що впливає на професійне становлення та кар'єрне зростання фахівця, спонукає до швидкої адаптації у мінливих умовах професійної діяльності, креативності, прийняття нестандартних самостійних рішень при вирішенні професійних завдань.

Список використаних джерел

1. Вітченко А. О. (2011). Теоретико-технологічні засади методичної роботи у вищому навчальному закладі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 60, 33–36.
2. Вороновська Л. П. (2016). Структурні компоненти професійної мобільності фахівця комунального господарства, «Ключові питання наукових досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст. : Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Львів: Львівська педагогічна спільнота.
3. Guraliuk A. G., Rostoka M. L., Cherevychnyi G. S., Zakatnov D. O., Pavlysh T. H. (2021). Dual-Component Ontograph Visualization / // *Journal IOP Conference Series. Vol. 1031 (012119)*. DOI : <https://doi.org/10.1088/1757-899X/1031/1/012119/>.